Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2023–2024

29 521 Nederlandse deelname aan vredesmissies

Nr. 473

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 22 maart 2024

De vaste commissie voor Buitenlandse Zaken heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Buitenlandse Zaken over de brief van 8 maart 2024 inzake de Artikel 100-bijdrage aan maritieme veiligheid Rode Zee (Kamerstuk 29 521, nr. 471).

De Minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 22 maart 2024. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De fungerend voorzitter van de commissie,
De Roon

Adjunct-griffier van de commissie,
Dekker

kst-29521-473
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2024

1
Kunt u toelichten of dezelfde discussie over een militaire veiligheidsinzet binnen Operation Prosperity Guardian (OPG) en Operatie Aspides nu ook in andere landen speelt?

Antwoord
Vrije doorvaart is een gezamenlijk belang van de internationale gemeenschap. De discussie over militaire inzet in de Rode Zee speelt dan ook in verschillende landen. De Verenigde Staten hebben bij de start van OPG meerdere landen benaderd met de vraag een bijdrage te leveren aan OPG. Dit heeft geleid tot een bijdrage met schepen van Denemarken, Frankrijk, Italië, en het Verenigd Koninkrijk. Daarnaast dragen Australië, Canada, Noorwegen, Nieuw-Zeeland, Singapore, en Zuid-Korea bij met stafcapaciteit. Nederland draagt met maximaal twee stafofficieren bij aan OPG. Daarnaast is Nederland voornemens om *direct support* met Zr.Ms. Tromp aan OPG te leveren. Aan Operatie Aspides kunnen alle EU-lidstaten deelnemen. Tot nu toe dragen Duitsland, Frankrijk, Griekenland en Italië met schepen bij aan deze operatie. Daarnaast dragen België, Finland en Zweden met stafofficieren bij aan Operatie Aspides. Ook Nederland draagt bij aan operatie Aspides met stafofficieren. Daarnaast is Nederland voornemens om *associated support* met Zr.Ms. Tromp te leveren aan Operatie Aspides. Het kabinet is voornemens om het *Joint Support Ship* Zr.Ms. Karel Doorman in te zetten voor Operatie Aspides en het leveren van *associated support* aan OPG.

2
Hoe verhoudt de Nederlandse veiligheidsinzet qua duur en omvang zich tot de inzet van andere Europese landen binnen Operation Prosperity Guardian en Operatie Aspides?

Antwoord
Nederland draagt met Zr.Ms. Tromp gedurende ongeveer 25 dagen bij met *direct support* aan OPG en *associated support* aan Operatie Aspides. Daarnaast draagt Nederland met maximaal 2 stafofficieren bij aan OPG en met maximaal vijf stafofficieren tot en met 31 juli 2025 bij aan Operatie Aspides. Het kabinet is voornemens om het *Joint Support Ship* Zr.Ms. Karel Doorman in te zetten voor Operatie Aspides en het leveren van *associated support* aan OPG. De Nederlandse bijdrage aan OPG is vergelijkbaar met de bijdrage van Denemarken (twee stafofficieren en *direct support* van een fregat) en Italië (twee stafofficieren en *associated support* van een fregat). Het Verenigd Koninkrijk draagt met meerdere schepen bij aan OPG. Daarnaast levert Noorwegen een aantal stafofficieren aan OPG. Enkel Griekenland, Italië, Duitsland en Frankrijk leveren *direct support* aan Aspides.

3
Aangezien de Nederlandse inzet vrij kort van duur is, maar er geen reden is om aan te nemen dat de Houthi's snel zullen stoppen, hoe zet Nederland zich binnen de verschillende coalities in om langdurige veiligheid in de Rode Zee te garanderen?

Antwoord
Nederland zet zich op verschillende manieren in om de-escalatie in de regio te bewerkstelligen en maritieme veiligheid in de Rode Zee te borgen. Dit gebeurt allereerst door internationale diplomatieke inspanningen. Deze diplomatieke inspanningen zijn noodzakelijk voor het vinden van een duurzame oplossing voor het

probleem. Zie het antwoord op vraag 27 voor de diplomatieke inspanningen. Daarnaast kan militaire inzet bijdragen aan veiligheid en het geven van een signaal. Daarom draagt met de Zr.Ms. Tromp gedurende ongeveer 25 dagen bij met *direct support* aan OPG en *associated support* aan Operatie Aspides. Ook draagt Nederland met een bijdrage van vijf stafofficieren aan Operatie Aspides en maximaal twee stafofficieren aan OPG langdurig bij aan dit doel. Daarnaast is voornemens om het *Joint Support Ship* Zr.Ms. Karel Doorman in te zetten voor Operatie Aspides en het leveren van *associated support* aan OPG. Daarnaast levert Nederland, in beginsel tot en met 31 mei 2024 met één stafofficier de niet- operationele militaire steun aan *Operation Poseidon Archer*.

4
Aangezien de aanvallen op schepen van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk toenamen op het moment dat zij militaire middelen gebruikten tegen de Houthi's, hoe hoog schat u de kans dat Nederlandse vrachtschepen ook meer een doelwit gaan worden?

Antwoord
Nederland levert geen operationele steun aan de aanvallen van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk op Houthi-doelen in Jemen. Vooralsnog hebben de Houthi's geen Nederlandse schepen aangevallen. Het valt echter niet uit te sluiten dat Nederlandse marineschepen een doelwit worden indien zij operaties van de Houthi's tegen maritieme doelen verhinderen, of indien Nederlandse koopvaardijschepen zich in het gebied bevinden waar de Houthi's aanvallen uitvoeren. Daarnaast bestaat voor zowel Nederlandse marine- als koopvaardijschepen een risico op misidentificatie. Het waarschuwingsniveau voor Nederlandse schepen bevindt zich daarom al sinds 19 december 2023, na de aanval op twee containerschepen, op het hoogste niveau.

5
Op welke manier heeft de huidige situatie en instabiliteit in Gaza en de rest van het Midden-Oosten volgens u effect op de veiligheidsdreiging en stabiliteit van de missie?

Antwoord
De Houthi's stellen met hun huidige gewapende aanvallen op de internationale scheepvaart de Palestijnse zaak te steunen en hun aanvallen te richten op schepen met een Israëlische, Britse of Amerikaanse link. In de praktijk worden ook schepen zonder link met Israël aangevallen. De Houthi's hebben ook in het verleden aanvallen uitgevoerd op schepen in de Rode Zee. Om die reden besloot Saoedi-Arabië in 2018 tijdelijk geen schepen meer via de Rode Zee te laten varen.

6
Kunt u een nadere toelichting geven op de kosten van € 120 miljoen?

Antwoord
De kosten bestaan uit EUR 1,5 miljoen voor de inzet van Zr. Ms. Tromp. De overige kosten betreffen de geraamde kosten voor de benodigde kapitale munitie.

7

Welk deel van de kosten van € 120 miljoen zijn eenmalige op- en afschaalkosten?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 6.

8
Zouden de gemiddelde kosten per dag van € 4 miljoen (€ 120 miljoen / 25 dagen) lager worden, indien de duur van de missie langer zou worden?

Antwoord
Nee, de kosten worden voornamelijk gedreven door het mogelijke verbruik van munitie. De kosten per munitiestuk worden niet lager bij een langere duur van de missie.

9
Waaruit bestaat de geweldsinstructie?

Antwoord
De geweldsinstructie is gestoeld op het algemeen erkende recht op ad-hoc zelfverdediging. Uit oogpunt van operationele veiligheid kunnen over de exacte inhoud van de geweldsinstructie in dit kader geen verdere uitspraken worden gedaan.

10
Waaruit bestaan de Rules of Engagement?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 9.

11
Klopt het dat de geweldsinstructie een uitwerking is van de over het algemeen vastgestelde Rules of Engagement?

Antwoord
De aan OPG deelnemende landen hanteren ieder hun eigen geweldsinstructie. Operatie Aspides opereert onder gemeenschappelijke EU-*Rules of Engagement*. De Nederlandse geweldsinstructie voor deelname aan OPG is gestoeld op het algemeen erkende recht op ad-hoc zelfverdediging. Uit oogpunt van operationele veiligheid kunnen over de exacte inhoud van de geweldsinstructie in dit kader geen verdere uitspraken worden gedaan.

12
Is de Nederlandse geweldsinstructie afgestemd op de andere deelnemende landen?

Antwoord
De aan OPG deelnemende landen hanteren ieder hun eigen geweldsinstructie. Over de inhoud van de geweldsinstructie is contact met partnerlanden.

13
Hoe beoordeelt u het risico dat de Houthi's of haar bondgenoten (Iran) overgaan tot aanvallen met drones of raketten op Westerse militairen, bijvoorbeeld in Irak, in reactie op de toenemende militaire activiteiten van het Westen?

Antwoord

Aan Iran gelieerde actoren kunnen aanvallen uitvoeren op de coalitie in Irak, zoals afgelopen jaar bleek uit de beschietingen door de aan Iran gelieerde milities in Irak. Vooralsnog lijkt zowel het aantal als de intensiteit van deze aanvallen, al dan niet tijdelijk, afgenomen. De aanvallen van de Houthi's lijken zich te concentreren op de scheepvaart in de Rode Zee en westelijke Golf van Aden.

14
Welke havens zijn beschikbaar om naartoe uit te wijken in het geval van een medisch- of materieel noodgeval? Welke afspraken zijn hierover met de landen in de regio gemaakt?

Antwoord
Kenmerkend aan maritiem optreden is dat de tijdige afvoer van patiënten naar een hoger zorgniveau voor medische verzorging niet altijd gegarandeerd is vanwege afstand en tijdsfactoren. Zr.Ms. Tromp beschikt over een NH-90 helikopter aan boord. De medische keten zal als gesloten worden beschouwd wanneer Zr.Ms. Tromp zich binnen helikopterafstand bevindt van een role 2 of role 3 medische faciliteit op zee of land. Maritiem medische planning is een continue proces dat aan boord plaatsvindt.

Om de risico's zoveel mogelijk te mitigeren wordt in de medische planning gekeken naar havens in Saudi-Arabië en in Oman. Met deze twee landen worden afspraken gemaakt. Er lopen daarnaast nog gesprekken met andere landen, waaronder Djibouti. Daarnaast zijn er momenteel meerdere varende medische *role* 2-platformen aanwezig in de Rode Zee. Dat zijn het VS vliegdekschip Eisenhower en het Spaanse fregat Canarias. Tevens is aan boord van het Duitse fregat Hessen *damage control surgery*-capaciteit aanwezig. Deze laatste capaciteit is zeer beperkt en wordt gezien als noodoptie. Gebruik maken van *role* 2 van USS Eiserhower is mogelijk indien deze zich in de nabijheid bevindt van Zr.Ms.Tromp. Of Zr.Ms. Tromp gebruik kan maken van ESPS Canarias wordt momenteel onderzocht.

15
Wat zijn volgens u de beweegredenen van de Houthi's voor hun aanvallen? Kunt u een onderbouwing geven voor deze bewering, gebaseerd op onder meer gesprekken en denktanks, zoals genoemd in de technische briefing?

Antwoord
De Houthi's zijn een sjiitische gewapende politieke beweging die is opgekomen in de jaren negentig. Als gevolg van de verzwakking van de centrale regering door de Jemenitische Revolutie in 2011 als onderdeel van de Arabische Lente, wisten de Houthi's een groot deel van het noorden van Jemen te veroveren. In 2015 namen ze de hoofdstad Sana'a in en sindsdien zijn de Houthi's de facto autoriteit in een groot deel van Jemen. De Houthi's maken net als onder andere Hezbollah en Hamas deel uit van de zelfbenoemde «As van Verzet». De Houthi's stellen met hun huidige gewapende aanvallen op de internationale scheepvaart de Palestijnse zaak te steunen. Dit past bij de sterke anti-Amerikaanse en antizionistische opstelling die de beweging sinds haar ontstaan kenmerkt. De aanvallen dienen tegelijkertijd ook voor het verwerven van invloed en zichtbaarheid binnen en buiten Jemen, los van het Gaza-conflict. Zo heeft de Houthi-

beweging haar aanvallen gebruikt om nieuwe eenheden te rekruteren die primair binnenslands worden ingezet.

16
Hoeveel aanvallen zijn er de afgelopen maanden uitgevoerd door de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk op doelen in Jemen? En zou u specifiek kunnen aangeven welke doelen bij deze aanvallen zijn getroffen? Bij hoeveel van deze aanvallen was Nederland betrokken?

Antwoord
Er zijn in totaal vier aanvallen uitgevoerd vanuit *Operation Poseidon Archer,* waar Nederland niet-operationele militaire steun aan geeft. Daarnaast heeft de Verenigde Staten, buiten coalitieverband om, op eigen initiatief aanvallen uitgevoerd. Alle doelen die zijn aangegrepen hebben een verband met de capaciteiten van de Houthi's die zij inzetten voor hun aanvallen in de Rode Zee en de Golf van Aden.

17
Op welke manier wordt Nederland, als ondersteuner van de Amerikaans-Britse aanvallen, op de hoogte gehouden van de doelen die worden aangevallen en de consequenties van deze aanvallen?

Antwoord
Vanaf het begin heeft Nederland een liaison officier ingezet op het *Combined Air Operations Center* (CAOC) in Qatar, van waaruit *Operation Poseidon Archer* wordt aangestuurd. Deze officier functioneert als liaison tussen het hoofdkwartier (CAOC) in Qatar dat deze operaties coördineert en Defensie in Nederland. De stafofficier wordt tijdig geïnformeerd over de aanvallen en deelt geclassificeerde informatie met het Ministerie van Defensie, dat meekijkt op de geplande doelen alvorens de aanval wordt ingezet.

18
Op welke wijze wordt er onderzoek uitgevoerd naar (mogelijke) burgerslachtoffers als gevolg van de aanvallen?

Antwoord
***Operation Poseidon Archer* is een Amerikaans-Brits geleide missie. Enkel deze landen voeren de luchtaanvallen uit en bij het vermoeden van burgerslachtoffers is het aan hen om de bestaande procedures te doorlopen.**

19
Hoeveel slachtoffers zijn er gevallen bij deze aanvallen en kunt u aangeven hoeveel van deze slachtoffers burgers waren of in welke gevallen dat nog onduidelijk of onbekend is?

Antwoord
De VS geeft aan dat er tot op heden vier meldingen van (mogelijke) burgerslachtoffers zijn gedaan bij CENTCOM en dat de daarvoor geldende procedures zijn doorlopen.

20
Bestaat er een aangewezen instelling of mechanisme waar burgers in Jemen die slachtoffer zijn geworden van deze luchtaanvallen, zich toe kunnen wenden voor bijvoorbeeld compensatie? Zo niet, waarom niet?

Antwoord

Het Amerikaanse Ministerie van Defensie beschikt over een rapportagemechanisme, waarbij meldingen kunnen worden gedaan via een openbare website[1]. Daarnaast kan gemeld worden via de officieel erkende regering in Jemen en ngo's in Jemen.

21
Wat is uw reactie op de zorgen van hulporganisaties in Jemen over nadelige gevolgen van luchtaanvallen voor humanitaire hulpverlening? Wordt humanitaire hulpverlening inderdaad gehinderd door deze aanvallen?[2]

Antwoord
Nederland heeft een decennialange ontwikkelingssamenwerkingsrelatie met Jemen, een van de armste landen ter wereld. Ondanks dat het conflict al meer dan 8 jaar aan de gang is, is Nederland in staat gebleken om humanitaire steun te blijven bieden aan de Jemenitische bevolking. Nederland monitort samen met VN en de *Dutch Relief Alliance*-partners de humanitaire situatie in Jemen.
De verslechterde veiligheidssituatie in de Rode Zee vormt een bedreiging voor de toevoer van humanitaire hulp aan landen in de regio, waaronder Jemen. Het verschepen van humanitaire hulpgoederen naar Jemen wordt duurder door verzekeringskosten en beschikbaarheid van reders die door de Rode Zee varen. De precisieaanvallen, uitgevoerd door de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk, zijn specifiek gericht tegen militaire Houthi-infrastructuur waarmee de Houthi's gewapende aanvallen in de Rode Zee en de westelijke Golf van Aden uitvoeren en hebben geen directe impact op humanitaire hulpverlening. Het overkoepelend doel is daarbij de-escalatie en het herstel van het recht van vrije doorvaart in de Rode Zee. Daar blijft Nederland zich, samen met partners, voor inzetten, ook via diplomatieke kanalen waartoe de hulporganisaties oproepen.

22
Wat is de herkomst van het wapenarsenaal van de Houthi's? Bestaat er inzicht in hoe zij worden bewapend, inclusief informatie over aanvoerkanalen en betrokken partijen? Is er nog steeds sprake van aanvoer, en, zo ja, hoe wordt dit georganiseerd en door wie, en wat zijn de bronnen van deze informatie?

Antwoord
De Houthi's beschikken over een wapenarsenaal dat hoofdzakelijk is opgebouwd uit het arsenaal van de voormalige Jemenitische krijgsmacht en wapens afkomstig uit Iran. Volgens open bronnen is enkele weken geleden een wapentransport met Iraanse wapens onderweg naar Jemen onderschept, dat erop zou wijzen dat de aanvoer nog steeds plaatsvindt.

23
Aangezien het lijstje van aanvallen op schepen geen schip bevat onder de Nederlandse vlag of met een Nederlandse eigenaar, betekent dit dat Nederland momenteel geen doelwit is voor de Houthi's? Is er een risicoanalyse uitgevoerd om te bepalen of deze missie Nederland tot een

---

[1] https://policy.defense.gov/OUSDP-Offices/Reporting-Civilian-Casualties/
[2] France24, 17 januari 2024, «Yemen aid groups voice «grave concern» over Red Sea escalation» (https://www.france24.com/en/live-news/20240117-yemen-aid-groups-voice-grave-concern-over-red-sea-escalation)

potentieel doelwit kan maken? Kunt u analyse en verkregen adviezen sturen die u hierover heeft ontvangen of opgesteld?

Antwoord
De NCTV heeft, na raadpleging van de inlichtingen- en veiligheidsdiensten, een analyse gemaakt van de gevolgen die de inzet kan hebben voor de nationale veiligheid. Deze is opgenomen in de artikel 100-brief. De inzet van Zr.Ms. Tromp in OPG en Operatie Aspides heeft waarschijnlijk een beperkte negatieve impact op de nationale veiligheid ten opzichte van de huidige situatie. Het profiel van Nederland in de regio neemt weliswaar (iets) toe met de inzet van Zr.Ms. Tromp, maar het is twijfelachtig dat de dreiging tegen de nationale veiligheid significant zal toenemen. Dat het profiel van Nederland in de regio iets toeneemt, maakt wel dat het voorstelbaar is dat de dreiging tegen Nederlandse maritieme doelwitten in eerste instantie eerder toe- dan afneemt. Zolang de Houthi's de capaciteiten hebben om aanvallen uit te voeren en zeer waarschijnlijk zolang de Gaza-oorlog voortduurt en mogelijk nog daarna, lopen (ook) Nederlandse schepen in deze wateren het risico doelwit te worden van aanvallen. De Nederlandse overheid informeert en waarschuwt Nederlandse koopvaardij over ontwikkelingen in de regio via de internationale code inzake de beveiliging van schepen en havenfaciliteiten (ISPS).

24
Kan in het geval van escalatie de Zr.Ms. Tromp anders ingezet worden in plaats van defensief? Wat voor acties zouden dat kunnen zijn?

Antwoord
Zr.Ms. Tromp wordt ingezet in OPG en levert *associated support* aan Operatie Aspides, allebei missies met een defensief mandaat. Zr.Ms. Tromp handelt op een nationale geweldsinstructie die is gestoeld op het algemeen erkende recht op ad-hoc zelfverdediging. Zr.Ms. Tromp zal niet op een andere wijze worden ingezet.

25
Wat zijn de risico's van deze missie met betrekking tot verdere escalatie in de regio? Kunt u uw risicoanalyse en ontvangen adviezen hierover sturen?

Antwoord
Het beoogde effect is dat de inzet van militaire middelen, zoals de inzet van Zr.Ms. Tromp, een ontmoedigend signaal uitzendt aan de Houthi's alsook aan regionale actoren die de Houthi's steunen en die verder destabilisering beogen. De mogelijkheid van de Houthi's om commerciële en marineschepen te raken wordt immers geremd door militaire defensieve acties in de Rode Zee. Tegelijkertijd is het niet de verwachting dat de Houthi's na vijfentwintig dagen aanwezigheid van Zr.Ms. Tromp de aanvallen op schepen zullen staken en zal de inzet van Zr.Ms. Tromp daarmee niet gelijk tot de-escalatie leiden. In de bij de artikel 100-brief gevoegde beslisnota is de advisering ten aanzien van de deelname aan deze missie opgenomen.

26
Aangezien de Zr.Ms. Tromp in principe niet is uitgerust voor het ad hoc uitschakelen van doelen op land, wat werd er tijdens de technische briefing bedoeld, toen gezegd werd dat het uitsluiten van bepaalde geweldstoepassingen niet mogelijk is? Wat zijn mogelijke scenario's?

Antwoord
Zr.Ms. Tromp is niet uitgerust voor het aangrijpen van doelen op land. Daarnaast wordt Zr.Ms. Tromp ingezet voor OPG, een missie met een defensief mandaat. Zr.Ms. Tromp handelt op een nationale geweldsinstructie die is gestoeld op het algemeen erkende recht op ad-hoc zelfverdediging.

27
Welke diplomatieke stappen zijn er tot nu toe ondernomen in reactie op de situatie met de Houthi's, en welke stappen worden momenteel nog genomen? Kunt u een zo volledig mogelijk overzicht sturen van deze diplomatieke inspanningen?

Antwoord
De Houthi's worden via verschillende kanalen consistent en dringend verzocht hun aanvallen te staken. De EU en internationale partners, waaronder landen in de regio, proberen via diplomatieke inspanningen – voor en achter de schermen – de maritieme veiligheid in de Rode Zee en de westelijke Golf van Aden te herstellen. Op 10 januari jl. is een resolutie aangenomen (UNSC 2722) waarin de VN-Veiligheidsraad eist dat de Houthi's hun gewapende aanvallen tegen de scheepvaart in de Rode Zee staken.

Nederland en de EU onderhouden intensief contact met partners in de regio via ambassades en op hoofdstedelijk niveau. In de bezoeken die leden van het kabinet aan de regio brengen is de inzet tot de-escalatie in de Rode Zee onderwerp van gesprek. Vrije doorvaart en maritieme veiligheid is immers een gedeeld belang en het uitoefenen van druk op de Houthi's is daarmee een gezamenlijke internationale verantwoordelijkheid. Landen in de regio ondervinden, zo geven zij in gesprekken aan, grote economische consequenties evenals onveiligheid en instabiliteit als gevolg van de Houthi-aanvallen. De defensieve maritieme missies kunnen op steun rekenen. Tegelijkertijd zijn verschillende landen bezorgd over escalatie en onderstrepen het belang van parallelle diplomatieke inzet. Nederland en EU-partners roepen ook in directe gesprekken met de Houthi's op tot het onmiddellijk stoppen van aanvallen. Tevens spreken Nederland en partners Iran aan op zijn ongewenste ondersteuning van de Houthi's.

De Houthi's tonen momenteel evenwel geen belangstelling voor het stoppen van hun aanvallen. Toch is het blijven uitoefenen van diplomatieke druk van belang, om wanneer mogelijk openingen tot een diplomatieke oplossing te kunnen benutten.

28
Tijdens de briefing werd aangegeven dat er een VN-mandaat is voor deze missie, gebaseerd op het VN-zeerechtverdrag (UNCLOS) en VN-resolutie 27–20, wat houdt het precieze VN-mandaat van deze missie in?

Antwoord
De inzet van Zr.Ms. Tromp vindt plaats in overeenstemming met het internationaal recht, in het bijzonder het VN-Zeerechtverdrag. Omdat het recht en de vrijheid om te varen in de betreffende zeegebieden is gebaseerd op het zeerecht, is voor deze missies geen nader VN-mandaat nodig. Resolutie 2722 van de VN-Veiligheidsraad bevestigt navigatierechten en vrijheid van navigatie, zoals verankerd in het VN-Zeerechtverdrag, maar geeft als zodanig geen mandaat of autorisatie voor militair optreden.

Eventueel geweldgebruik vindt plaats op basis van het algemeen erkende recht op ad-hoc zelfverdediging.

29
Met betrekking tot het belang van het behouden van vrije doorvaart, kunt u de Kamer informeren over de huidige investeringen van Nederland, inclusief personeel en materiële middelen, zoals schepen, die worden ingezet om dit doel te bereiken?

Antwoord
Het zorgen voor veiligheid op zee en de beveiliging van maritieme aanvoerlijnen behoren tot de belangrijkste taken van de Koninklijke Marine. Het bevorderen van maritieme veiligheid en ongehinderd transport van goederen over zee is een direct Nederlands en Europees veiligheids- en economisch belang. Welke marineschepen daarvoor worden ingezet, is afhankelijk van de dreiging en de specifieke omstandigheden. In omstandigheden met een hoge dreiging zijn de Luchtverdedigings- en Commandofregatten (LC-fregatten) en de fregatten voor onderzeebootbestrijding – nu de M-fregatten, straks de vervangende *Anti Submarine Warfare* (ASW-) fregatten – het meest geschikt. Daarnaast kunnen mijnenbestrijdingsvaartuigen worden ingezet indien sprake is van een mijnendreiging. Behalve marineschepen kunnen ook het onbemande vliegtuig MQ-9 en het F-35 gevechtsvliegtuig bijdragen aan veiligheid op zee. De F-35 en het LC-fregat kunnen vanaf 2027 doelen op het land op grote afstand, zoals raketvoorraden van een tegenstander, uitschakelen met respectievelijk de JASSM-ER (*Joint Air-to-Surface Standoff Missile-Extended Range*) en het Tomahawk-kruisvluchtwapen.

In de komende vijftien jaar worden bijna alle grote bovenwaterschepen van de Koninklijke Marine vervangen. Op 1 maart jl. heeft de Kamer de A-brief ontvangen van het nieuwe project «Vervanging LC-fregatten» (Kamerstuk 27 830, nr. 426). Voor de huidige LC-fregatten voert Defensie meerdere projecten uit om deze schepen operationeel inzetbaar te houden tot het einde van hun levensduur. Het Defensie Projectenoverzicht bevat informatie over de lopende investeringsprojecten in marineschepen en de MQ-9, de JASSM-ER en de Tomahawk (Kamerstuk 27 830, nr. 417 van 19 september 2023). Voor de meest recente informatie over de F-35 wordt verwezen naar de brief van 14 februari jl. over het «Programma doorontwikkeling F-35» (Kamerstuk 26 488, nr. 475). Onze militairen worden opgeleid zodat zij kunnen omgaan met de genoemde schepen, vliegtuigen en hun bewapening. Deze zijn voor meerdere doelen inzetbaar, waaronder het bevorderen van maritieme veiligheid.

30
Hoe draagt het kabinet bij aan de-escalatie in de regio?

Antwoord
De gewapende acties van de Houthi's veroorzaken onveiligheid en instabiliteit op de Rode Zee. De internationale gemeenschap, met inbegrip van Nederland, heeft de Houthi's meerdere keren opgeroepen tot het staken van hun aanvallen en de-escalatie. Op 10 januari jl. is een resolutie aangenomen (UNSC 2722) waarin de VN-Veiligheidsraad eist dat de Houthi's hun gewapende aanvallen tegen de scheepvaart in de Rode Zee staken.
In weerwil van deze oproepen zijn de Houthi's doorgegaan met aanvallen, onder meer op marineschepen van de Verenigde Staten

en het Verenigd Koninkrijk. Bij de aanvallen van de Houthi's op de internationale scheepvaart zijn inmiddels ook dodelijke slachtoffers gevallen. Nederland is er, samen met veel internationale partners, van overtuigd dat deze escalerende stappen van de Houthi's een reactie vereisen om verdere escalatie door de Houthi's te voorkomen. In dat kader steunt en draagt Nederland bij aan internationale maritieme operaties met als doel het bevorderen van de vrije doorvaart en het beschermen van de internationale scheepvaart. De maritieme missies pareren en ontmoedigen aanvallen, en dragen daarmee bij aan de-escalatie.

Aanvullend op deze militaire maritieme presentie, proberen Nederland, de EU en internationale partners, waaronder landen in de regio, voortdurend via diplomatieke inspanningen – voor en achter de schermen – de-escalatie te bewerkstelligen.

31
Welke werkzaamheden heeft onze stafofficier tot op heden bij Prosperity Guardian uitgevoerd?

Antwoord
De stafofficier draagt bij aan berichtgeving richting de koopvaardij gekoppeld aan incidenten in de Rode Zee, deelt risicoanalyses en geeft adviezen hoe deze risico's te mitigeren zijn.

32
Zijn alle deelnemende landen aan Operation Prosperity Guardian en Aspides partij bij het UNCLOS-verdrag of zijn er uitzonderingen? Is dit daarmee de Nederlandse rechtsbasis of een die alle partijen kunnen onderschrijven?

Antwoord
De Europese Unie en alle EU-lidstaten, alsmede alle deelnemende landen aan OPG, met uitzondering van de Verenigde Staten, zijn partij bij het VN-Zeerechtverdrag (UNCLOS). De voor deze operaties relevante delen van dat verdrag worden algemeen erkend als gewoonterecht en zijn daarmee ook bindend voor staten die daarbij geen partij zijn, en worden door de Verenigde Staten ook als zodanig beschouwd. Abusievelijk werd in de Kamerbrief inzake de artikel 100-bijdrage aan maritieme veiligheid Rode Zee van 8 maart jl. vermeld dat er ruim negentig verdragspartijen zijn bij het VN-zeerechtverdrag (UNCLOS). Dit is incorrect; er zijn 169 verdragspartijen.

33
Welke counterdronecapaciteiten heeft de Zr.Ms. Tromp? Hoe duur is het neerhalen van een onderschepte drone? Hoe duur is een drone die de houthi's gebruiken gemiddeld?

Antwoord
Zr.Ms. Tromp heeft verschillende wapensystemen om drones uit te schakelen. De commandant bepaalt de keuze van het wapensysteem aan de hand van de dreiging. Dit is in geval van een drone afhankelijk van de grootte, afstand, snelheid en werking van de drone. Zr.Ms. Tromp beschikt over een in afstand gelaagde verdediging. Dit betekent dat als een wapensysteem op grotere afstand niet het benodigde effect heeft, er nog andere wapensystemen zijn die op kortere afstanden geschikt zijn om in te zetten.

De prijs van een drone is verschillend en afhankelijk van de gebruikte componenten. Hierdoor kan geen eenduidig antwoord worden gegeven op de vraag naar de kostprijs van de drones die Houthi's gebruiken.

34
Is er verkend of er weer met Vessel Protection Detachments gewerkt kan worden? Is daarnaast gekeken welke particuliere mogelijkheden de Wet ter Bescherming Koopvaardij biedt? Welke dreigingen kunnen deze detachments wel en niet aan?

Antwoord
***Vessel Protection Detachments* (VPDs) (en ook particuliere beveiligers) zijn niet in staat om voldoende bescherming tegen de luchtdreiging van de Houthi's te bieden. Zij zijn bedoeld en toegerust om de piraterijdreiging het hoofd te bieden. Deze dreiging manifesteert zich ook in dit gebied en is in de afgelopen maanden toegenomen. Conform de standaardprocedure is het altijd mogelijk geweest om gewapende bijstand aan te vragen via de Kustwacht en werd en wordt beoordeeld of het betreffende schip in aanmerking komt voor militaire bescherming. De aanvragen worden van geval tot geval beoordeeld, waarbij het actuele dreigingsbeeld in het risicogebied wordt afgezet tegen de mogelijkheden, voorwaarden en effectiviteit van lopende militaire operaties ter bescherming van (individuele) schepen in het risicogebied. Sinds begin 2024 zijn er geen aanvragen meer ingediend. De meeste schepen varen om via Kaap de Goede Hoop.**

35
Daar waar VN-resolutie 2722 landen ook aanmoedigt om de Jemenitische kustwacht te versterken onder clausule 5, betreft dat de kustwacht van de verdreven regering? Welke pogingen worden daar eventueel toe ondernomen?

Antwoord
Dit betreft de kustwacht van de Internationaal Erkende regering. Nederland verkent momenteel verschillende opties om de smokkel-netwerken van de Houthi's tegen te gaan en onderzoekt de mogelijkheden om steun aan het VN Verificatie en Inspectie Mechanisme (UNVIM) te hervatten. In de periode 2016–2019 werd dit mechanisme ook door Nederland gesteund. De UNVIM speelt een belangrijke rol in het inspecteren van commerciële goederen die naar Hodeidah worden verscheept, om wapenleveranties te voorkomen en te zorgen dat de VN-wapensancties gerespecteerd worden.

36
Hoe zag de Nederlandse niet-operationele steun eruit? Wat was de aard van de werkzaamheden?

Antwoord
Vanaf het begin heeft Nederland een liaison officier ingezet op het *Combined Air Operations Center (*CAOC) in Qatar, van waaruit *Operation Poseidon Archer* wordt aangestuurd. Deze officier functioneert als liaison tussen het hoofdkwartier (CAOC) in Qatar dat deze operaties coördineert en Defensie in Nederland. De stafofficier wordt tijdig geïnformeerd over de aanvallen en deelt gerubriceerde informatie met het Ministerie van Defensie, dat meekijkt op de geplande doelen alvorens de aanval wordt ingezet.

37
Willen beide strijdende partijen dit tijdelijk humanitair staakt het vuren? Kan het kabinet aan beide kanten tonen waaruit blijkt of ze dit wel of niet willen?

Antwoord
Israël en Hamas nemen beide deel aan de onderhandelingen over een tijdelijk staakt-het-vuren, onder leiding van de VS, Egypte en Qatar. De onderhandelingen duren voort, maar er is helaas nog geen overeenkomst gesloten. De eisen van beide partijen lijken nog te ver uit elkaar te liggen. Desondanks blijven Hamas en Israël onderhandelingsteams sturen om door te spreken over een staakt-het-vuren.

38
Hoe heeft China zich diplomatiek opgesteld ten aanzien van de aanhoudende Houthi-aanvallen op schepen in de Rode Zee? Hoe verhoudt China zich in het algemeen tot de Houthi's in Jemen?

Antwoord
China heeft economisch belang bij rust op de Rode Zee. De Chinese autoriteiten stellen zich in te zetten voor maritieme veiligheid en het beschermen van onderzeese kabels in het gebied, en daar Iran en de Houthi's op aan te hebben gesproken. In welke mate China zich diplomatiek daadwerkelijk inspant voor de-escalatie is onduidelijk.

39
Op welke wijze helpt Iran bij de planning en uitvoering van de Houthi-aanvallen? Zijn er eenheden van de Iraanse Revolutionaire Garde (IRGC) actief in Jemen?

Antwoord
Iran voorziet de Houthi's van wapens en expertise. Ook zijn er waarschijnlijk tientallen IRGC-QF en Hezbollah trainers en adviseurs in Jemen. Mede hierdoor zijn de Houthi's in staat aanvallen uit te voeren op schepen in het Rode Zeegebied.

40
Welke effecten zijn er bereikt met Operatie Poseidon Archer (OPA) en in hoeverre zijn de militaire capaciteiten van de Houthi's aangetast?

Antwoord
In het algemeen geeft de operatie een belangrijk internationaal signaal af dat het belemmeren van vrije doorvaart niet geaccepteerd wordt, en een ontmoedigend signaal aan regionale actoren die de Houthi's steunen en die verdere destabilisering beogen. Hoewel Operation Poseidon Archer de militaire capaciteit van de Houthi's heeft aangegrepen en een groot deel van de doelen succesvol is uitgeschakeld, is het onbekend in welke mate de capaciteiten en het vermogen om dit verlies te regenereren zijn aangetast. Vastgesteld kan worden dat de Houthi's in staat blijven om aanvallen uit te voeren op doelen in het Rode Zeegebied.

41
Spreekt het kabinet de Iraniërs aan op eventuele schendingen van VN-resoluties hierover? Wat is dan de reactie?

Antwoord

Het kabinet spreek de Iraanse autoriteiten zowel bilateraal als in multilateraal verband aan op schendingen van VN-resoluties. Doorgaans wordt door de Iraanse autoriteiten ontkennend gereageerd.

42
Wat voert China zoal uit rond de Rode Zee en maritieme veiligheid?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 38.

43
Kunt u toelichten of door de recente sterke militarisering van de Rode Zee, naast de huidige inzet ook een langdurige Nederlandse inzet besproken wordt?

Antwoord
De veiligheidssituatie rondom het Arabisch Schiereiland – de Rode Zee, Golf van Aden en de Perzische Golf – is internationaal al jaren een aandachtspunt, en heeft ook geleid tot internationale militair maritieme presentie en ondersteuning, ook vanuit Nederland. Zo draagt Nederland sinds 2009 bij aan de door de Europese Unie geleide antipiraterijmissie Operatie Atalanta en levert het al jaren een bijdrage aan *European Maritime Awareness in the Strait of Hormuz* (EMASoH). De bijdrage van maximaal vijf stafofficieren aan Operatie Aspides loopt in ieder geval tot en met 31 juli 2025. Daarnaast onderzoekt het kabinet de inzet van Zr.Ms. Karel Doorman in de Rode Zee.

44
Welke maatregelen worden genomen, en binnen welk(e) verband(en), om de leveranties van Iraanse drones en kruisvluchtwapens aan de Houthi's te stoppen of frustreren?

Antwoord
Mede op initiatief van Nederland heeft de EU in juli 2023 een nieuw sanctieregime opgericht, gericht tegen de Iraanse *Unmanned aerial verhicle* (UAV)-industrie. Nederland blijft zich samen met andere EU-lidstaten hard inspannen om dit sanctie-regime te verbreden en sanctie-listings toe te voegen. Een aantal landen, waaronder Nederland, heeft er in een ministeriële brief aan HV Borrell voor gepleit om het UAV-sanctieregime uit te breiden met het oog op proliferatie van raketten en UAV's in de regio. Onderhandelingen in EU-verband hierover lopen nog.

45
Kunt u (grofweg) een inschatting geven van de aantallen drones en kruisvluchtwapens die de Houthi's nog hebben? Hoe lang kunnen de Houthi's de aanvallen in de Rode Zee volhouden in het huidige tempo?

Antwoord
De aantallen drones en kruisvluchtwapens in handen van de Houthi's op dit moment zijn onbekend. Hierdoor kan geen inschatting worden gemaakt hoe lang de Houthi's het huidige tempo van aanvallen kunnen volhouden.

46
Is een «rechtvaardige en inclusieve vrede» wel mogelijk in Jemen zo lang de antiwesterse en antisemitische Houthi's er grotendeels de scepter zwaaien?

Antwoord
In Jemen heeft het jarenlange conflict tussen verschillende rivaliserende partijen geleid tot een van de ergste humanitaire rampen ter wereld. Tijdens de oorlog zijn tenminste 377.000 mensen omgekomen en een groot deel van de bevolking is momenteel afhankelijk van humanitaire hulp. Het is in het Nederlands belang om betrokken te blijven in Jemen, de bevolking te ondersteunen, en te blijven werken aan het wegnemen van de grondoorzaken van conflict. Instabiliteit en conflict in Jemen, ook in Houthi-gebied, hebben negatieve gevolgen voor de regionale stabiliteit, migratie en radicalisering. Het is daarbij onmogelijk om de Houthi's simpelweg te negeren aangezien de Houthi's de-facto autoriteit zijn in een groot deel van Jemen. Nederland zet zich daarom in voor een rechtvaardig en inclusief vredesproces onder leiding van de VN en steunt de bevolking met humanitaire en ontwikkelingshulp.

47
Hoe lang heeft de Zr.Ms. Tromp zich kunnen opwerken voor deze missie?

Antwoord
Zr.Ms. Tromp heeft een regulier opwerktraject doorlopen en is operationeel gereed bij aanvang van de reis. Op de uitreis naar de Rode Zee wordt aanvullende missiegerichte training door de Koninklijke Marine verzorgd.

48
Hoe gaat u zich inzetten om te garanderen dat de afvoertijden bij medische noodzaak spoedig verlopen en niet de bemanning met verwondingen in gevaar brengen? Wat is de laatste van stand van zaken in de afspraken die hierover worden gemaakt?

Antwoord
Kenmerkend aan maritiem optreden is dat de tijdige afvoer van patiënten naar een hoger zorgniveau voor medische verzorging niet altijd gegarandeerd is vanwege afstand en tijdsfactoren. Zr. Ms. Tromp beschikt over een NH-90 helikopter aan boord. De medische keten zal als gesloten worden beschouwd wanneer Zr.Ms. Tromp zich binnen helikopterafstand bevindt van een role 2 of role 3 medische faciliteit op zee of land. Medische afvoer is dan mogelijk. Wel kan het zo zijn dat dit gepaard gaat met verlengde afvoertijden vanwege beschikbaarheid van helikopter-transport, weersomstandigheden en luchtdreiging.

49
Wanneer denkt u duidelijkheid te kunnen geven over het verkrijgen van toegang tot ziekenhuizen?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 14.

50
Hoe wordt de Zr.Ms. Karel Doorman bij een eventuele inzet in de Rode Zee beschermd? Is het veiligheidsrisico voor de Zr. Ms. Doorman groter aangezien dit schip over aanzienlijk minder sensoren en wapensystemen beschikt voor de luchtverdediging dan de Zr.Ms. Tromp? Valt de Zr. Ms. Doorman bij inzet voor Operatie Aspides in het hele operatiegebied ook onder de veiligheidsparaplu van Operatie Prosperity Guardian?

Antwoord

De mogelijke inzet van Zr.Ms. Karel Doorman wordt nog onderzocht. Over de uitkomsten van het onderzoek wordt uw Kamer spoedig geïnformeerd.

51
In hoeverre bent u ervan verzekerd dat de VS Carrier Strike Group (CSG) nog actief is tijdens de inzet van de Zr.Ms. Tromp en dat de Nederlandse militairen gebruik kunnen maken van de medische capaciteiten die de CSG te bieden heeft?

Antwoord
Zolang de VS Carrier Strike Group (CSG) aanwezig in het gebied en in nabijheid is van Zr.Ms. Tromp, kan het schip hierop terugvallen. Er is nauw contact met de VS en andere partners die aanwezig zijn in het gebied.

52
Daar waar wordt gesteld dat de kosten meerjarig ten laste komen van het Budget Internationale Veiligheid, over hoeveel jaar worden deze kosten verdeeld?

Antwoord
De kosten worden verdeeld over de periode tot en met 2028.

53
Kunt u nader specificeren waarom zo'n kortstondige deelname zoals die van de Zr.Ms. Tromp, toch 120 miljoen euro gaat kosten? Kunt u de kosten nader specificeren? Is het verbruik van luchtafweerraketten en het weer aanvullen van de munitievoorraden meegerekend in de kosten?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 6.

54
Bestaat er een verband tussen de Brits-Amerikaanse Operation Poseidon Archer en Operation Prosperity Guardian?

Antwoord
***Operation Poseidon Archer* en *Operation Prosperity Guardian* zijn twee verschillende missies, beide geleid door de Verenigde Staten. *Operation Prosperity Guardian* betreft een maritieme coalitie van landen gericht op het beschermen van vrije doorvaart in de Rode Zee en westelijke Golf van Aden. *Operation Prosperity Guardian* is onderdeel van de *Combined Maritime Forces* (CMF), een internationaal maritiem hoofdkwartier gevestigd in Bahrein. Deze operatie heeft een defensief mandaat.**

***Operation Poseidon Archer* is een operatie met offensief mandaat. De Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk hebben gewapend opgetreden, op basis van het recht op zelfverdediging, tegen de militaire infrastructuur van de Houthi's in Jemen.**

55
Is er een risico dat de Zr.Ms. Tromp, vergelijkbaar met het Duitse fregat Hessen, zonder munitie komt te zitten, vooral wat betreft de SM2-raket die niet meer geproduceerd wordt? Welke maatregelen worden genomen om dit risico te verminderen?

Antwoord

Het kabinet doet geen uitspraken over strategische munitievoorraden.

56
Is de Zr.Ms. Tromp in staat om zich te verdedigen tegen zeedrones (unmanned surface vehicles)?

Antwoord
Ja, het schip is voorzien van systemen ter verdediging tegen kleine vliegende en oppervlakte drones. Zr.Ms. Tromp is tevens in staat om dreiging van op en onder water te weerstaan.

57
Het kabinet geeft aan dat de Zr.Ms. Tromp toegang krijgt tot de VS CSG voor (hoogwaardige) medische zorg, zolang deze aanwezig is in het gebied. Welke concrete afspraken zijn gemaakt met bondgenoten die in de regio aanwezig zijn op het gebied van medische ondersteuning? Heeft het kabinet zicht op hoe lang de CSG nog in de Rode Zee aanwezig zal zijn, en hoe prepareert zij voldoende toegang tot medische faciliteiten wanner de CSG niet meer aanwezig is in het gebied?

Antwoord
Zie het antwoord op vraag 14, 48 en 49.

58
Hoe draagt de marinesamenwerking tussen Turkije-Somalië en Iran-Soedan bij aan het Nederlandse strategische perspectief op de Rode Zee-regio? Bestaat het risico dat dergelijke samenwerking de Nederlandse langetermijnbelangen, zoals vrije doorvaart en economische effecten, zal beïnvloeden?

Antwoord
Recentelijk hebben Somalië en Turkije een maritieme samenwerkingsovereenkomst getekend, betreffende zowel samenwerking op diverse terreinen. Hoewel Turkije en Somalië nauw samenwerken op veiligheidsgebied, is deze samenwerking op maritiem vlak nieuw. Het is nog niet duidelijk hoe deze samenwerking eruit komt te zien. De directe effecten op vrije doorvaart en de economie zijn daarmee lastig te voorspellen.

Iran en Soedan hebben de diplomatieke relaties vorig jaar hersteld. Openbare bronnen spreken over de leverantie van militair materieel, waaronder drones, door Iran aan het Soedanese leger. De verwachting is dat de Iraanse invloed in Soedan zal toenemen. Ook hiervan zijn de directe effecten nog onduidelijk. Wel is het een zorgelijke ontwikkeling.

De trend van bilaterale militaire samenwerkingsverbanden aan weerszijden van de Rode Zee past in een toenemende trend van geopolitieke fragmentatie in de Hoorn van Afrika. Hierbij neemt de invloed van landen uit het Midden-Oosten toe, evenals het risico dat geopolitieke spanningen tussen landen onderling zich manifesteren in de instabiele landen aan de westkust van de Rode Zee door middel van onder meer wapenleveranties en financiële injecties. Dit verkleint de ruimte voor landen in de Hoorn om gezamenlijk een politieke dialoog te voeren en conflicten vreedzaam te beslechten. De komst van deze bilaterale samenwerkingsverbanden vermindert daarnaast de invloed van Nederland en de EU in de Hoorn van Afrika alsook de rol van de EU als geopolitieke speler. Deze overeenkomsten kunnen een

destabiliserend effect in de Hoorn van Afrika hebben en daarmee de Nederlandse belangen, waaronder vrije doorvaart, economische belangen, mensenrechten, migratie, en stabiliteit, schaden.